

ACC. N:R M. 15788: 1-8.

Landskap: Blekinge Upptecknare: Edlen Ivanström, Ne almo
Härad: Bräkne Berättare: " " "
Socken: Hällaryd Berättarens yrke: fru
Uppteckningsår: 1963 Född år 1898 i Flysnö, Hällaryds sn

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hemmetts prydnade. s. 1-8.

LUF 49.

6/2-63

Hemmets prydnad.

1 Lövning. Vid midsommar sattes det in lövrubben, helst skulle det vara majlöv = länmlöv, men vanligen var eklov. Lövet placerades i hörn, stackes ner bakom ryggstolen på soffor och sängar, klockan lövades också och för övrigt var som helst, inte efter någon särskild bestämd ordning. Äppel spis fanns endast i köket och där sattes också lön, både vid midsommar och annars, t. ex. till söndagen, det sattes också alltid i vatten. Lön sattes också i vatten och ställdes på backlängan = järnkaminen i flygan = vardagsrummet vid midsommar och även annars under sommaren. Bruket att maja = löva med kvistar, vid midsommar, blev mer och mindre bortlagt med tiden, efter första världskriget, endast äldre folk fortsatte, brukades alltid i uppt. hem t. 1940 då rummet upplöstes. Äppeltrinken har ^{fortsatt} fortsatt i den mån lön har fortsatt att tillgå, skönade av hemmet.

2 Gäbvet. Nymptekn. har aldrig hört någon berätta att gäbvet ströddes. Detta skulle väl varit slämpligt då alla gick i stramplåten.

Gäbvet i slugan, köket och förlugan skurades varje vecka från maj till jul. Endast tras-mattor förkom, de lades på julafton över hela gäbvet, gärna från vägg till vägg, under soffan och andra möbler. För att utslänga gäbdrag, trass-kattner förkom inte. Trasmattorna lags ut en gång i veckan och röstes - skakades, vändes i regel med den rena sidan upp till jänk. I uppsecken.

hur lades in linoleummatta 1938, och trasmattor raura under vintern. I mån en tillgång kunde även trasmattor förkomma på köks-gäbvet på vintern, alla gäb var bara på sommaren.

3 Väggprydnader. Bonader = hängkläden, rullade, men hade ej brukats i nymptekn. föräldrars tid.

2 Ingen har talat om när tapeter började användas.

I gamla hem fanns ibland en tavla "människor-
nas åldrar," och möjligen någon liten tavla med
ett bibelspråk, i slugan, i uppstegen. hem förbon
aldrig några tavlor eller andra väggpyrdnader.

Vad som för övrigt kunde förkamma i den vägen
på andra ställen var vanligen känt på auktioner.
På kauppt. efter uppstegen. morfars mor mor 1873 fanns
7 tablärer vilka säkertigen har hängt i hennes
fönrum som kallades "huset." Ingen har berättat
att någon affär i Karshamn sålde tavlor och inte
keller att knallar eller judar sålde sådant.

4 Bords och skåpprydnader.

Aldrig dukar på borden i slugan till vardags,
i uppstegen. barndom, möjligen på söndagarna,
aldrig duk på matbordet förrän vädskar kom i
bruk. De dukar som ev. förkam på söndagar var
vanligen röd-vita, något i samma stil som
de röd-vita läcken som lades på den upp-

bäddade sängen på söndagar, röd och vit
rutiga drälldukar förekom också. De följande
dukarna och sängkläder såldes av judar.

Vid jul lades vit duk på bordet, dvs. den låg där
endast mellan måltiderna, om frukostbord förekom
i stugan fick dukarna där ligga på under bänken.

Bordspyrdnad vid jul var "jula-bräet", med ljus
och äpple, ljusen tändes på jul, nyårs, tretton, och
ljungandets afton. När julgraven kom i bruk blev
"jula-bräet" snart modernare, från 1905 ungefär.

Endast i uppveckeln. blev van det alltid i bruk, till
1940 och där efter brukas det fortfarande av uppveckeln.

Pyrdnader på skåp förekom inte, de som ev. hade
en skåp i stugan kunde ha en toalettspegel
av den typ som nu så felaktigt kallas "ing-
tittare" (vilken benämning avsåg små reunda
fiskspelar.) Vid övriga högtider inga särskilda
bordspyrdnader, utom t. ex. att det sattes in

präst och pingstljöd. Särskilda jul och påskdukar
braderade, häpna ell. av papper tillhör 1930 talet och
därefter, då yngre familjer började med sådant.
Behärfvande brällor, barnbop och begravning har
upplockn. inget att meddela från hemmet.
Och inte heller från födelsedagar ell. namnsdagar.
Borkeit att fira dessa sware tillhöde den yngre
generativonen, med kända blommor, färlor, etc.

5. Spisar. Endast slugan hade eldstad, någon
sättnon famus kvar i uppt. barndom. I köket
spise spis, med järnspis. I slugan järnkålet
"järnkakelugn" som det hette, en mycket vanlig
sort var mest som en vanlig järnspis fast
lagat något längre, med fyra ben, ugn och
ringar, skänkugn vars underdel var som
förgäende, men utan ugn, och liksom ett
skåp vauvå det med två dörrar, en nyare
modell av dessa hade en löslagbar över-

det med liksom ett lock gummibrutet,
endast litt pryddad. Tupptrykn. hem fanns
först en skänkugn av äldre modell, från far-
fars tid, nr. 1905 sattes där in en pottugn-
kabelugn som senare ersattes av den först
beskrivna typen, "järnkabelugn". Vintertiden
lagades i de flesta hemmen nästan all med
på stugans järnkabelugn, för att ta vara på
värmens och spara på ved, som måste köpas.
6 Belysning. Fälagelampa, glasbehållare = olja-
hus etc i enkel ställning av järntråd med
platt skärm, ritmålad på undersidan och
14 linjers brännare, som hängdes i taket och
flyttades efter behov, beroende på vad arbete
som förkom. En finare typ, kallad hänglampa,
som senare, med samma ljuslykta, upphängd
i tre länkar av järntrådsduller som bron-
serades, den hade också prislinskupa i st.

för plåtskärm, förekom ej i uppt. hem. i köket
litna lampor med plåtskärm på ena sidan
att hänga på väggen. Bordslampor förekom
inte i uppt. barndom och var sällsynta även
senare. Vid sängen en stol med ett ljus.

7 Blommor. Blommor i vasar mindre vanligt i
uppt. barndom, oftast sattes blommor i ett
vanligt gl. dricksglas, t. ex. likölmvaljen som
logs in för Aspleus skull, samt som förest nämnd
präsk och pingstljön, palmer = säljkrutar till
palmsöndag. Den som hade en blomme hade
kunde väl också sätta in några rommar-
blommor på ^{litt} söndagarna. Detta varierade ju
efter lust och intresse för blommor.

Krukväxter, blommande förekom i alla hem, mer
ell. mindre, nerium, pelargonier, engelska, taffel-
blommor, kallar, gröna växter, myrtor, rosengerani-
um, = luktblad, senare ljön och vanlig pelargonie

kallad "surdala" avläggor = sticklångar, byttes,
tiggdes eller stals, det senare ansågs tur-
sammast.

8 Andra prydnader. Några julprydnader, såsom
halmkronor o. dyl. förekom ej i uppt. hem, och inte
hos andra heller. Frel 1930-talet och därefter hör
julbonader och dukar av papper, pappergirlander
som fästes upp under taket, inget av detta i
uppt. hem. De som inte hade varken julträd ell.
julgran kunde i varje fall sätta ett par ljus
på bordet, vanligtast hos äldre ensamstående per-
soner. Uppt. har här endast runnämnet slugor-
vardagsrummet, då en frågelista om firaren
bevarats tidigare.